

УПРАВЛІННЯ ЗАБОРГОВАНІСТЮ АГРОВИРОБНИКІВ У ПРИЗМІ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ

Козаченко Л.А., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет

Умови сьогодення зумовлюють постійного удосконалення інструментів управління заборгованістю підприємства, що відіграє важливу роль у господарчому механізмі агровиробників. Найбільш актуальним для власників агробізнесу є забезпечення раціонального використання власних та позикових ресурсів для створення ринкової вартості, що спроможна здійснити покриття різного роду витрат, дотримати необхідного рівня доходів на умовах, що не будуть надто ризиковими для вкладників капіталу. Максимізації прибутку агровиробників, як в поточному періоді, так і на перспективу, також є не менш важливим для малих і великих підприємств, враховуючи нестабільність і не постійність грошових потоків. Відповідно, операційна діяльність підприємств аграрного сектору супроводжується наявністю дебіторської та кредиторської заборгованостями. Актуальні та об'єктивні дані щодо стану кредиторської і дебіторської заборгованості, контроль за термінами і можливостями їх погашення, формуються у системі бухгалтерського обліку підприємства, що повинна ефективно впливати на управління боргами та зобов'язаннями.

Всебічне дослідження питань облікових процесів щодо розрахунків з кредиторами і дебіторами викладено багатьма вітчизняними науковцями, зокрема це: Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, В. І. Єфіменко, В. М. Костюченко, М. В. Кужельний, Ю. Я. Литвин, О. В. Лишиленко, В. Г. Лінник, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко, Т. Г. Турпак та багато інших. Всі автори акцентують увагу на тому, що одною із проблемних ділянок обліку на агропідприємствах є облік заборгованостей, що зумовлено перш за все проблемами неплатежів. Також постійні зміни економічних умов господарювання, наявні не прогнозовані ризики, що притаманні агросфері вказують на потреби управління заборгованістю агровиробників у подальших дослідженнях, підґрунтям яких є правильно організовані облікові процеси.

Як свідчать дослідження науковців і практика фахівців-бухгалтерів, саме при формуванні облікової політики агропідприємства закладаються дієві підходи щодо оцінки, обліку та контролю кредиторської і дебіторської заборгованості. У вітчизняній практиці підприємств основою формування облікової політики є наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України», який висвітлює принципи, методи та процедури, що належні до включення в облікову політику [1]. Задля відображення елементів облікової політики щодо дебіторської заборгованості у вищезазначеному документі лише у Розділі II. Формування облікової політики пункті 2.10. йдеться щодо методу обчислення резерву сумнівних боргів, а саме щодо його визначення одним із методів: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості або застосування коефіцієнта сумнівності [1]. Отже, потребують подальшого висвітлення у методичних документах Міністерства фінансів України питання,

що стосуються класифікації заборгованості, підходи щодо врахування ризиків, а також уточнення порядку відображення розрахунків з покупцями та замовниками. Наразі підприємствам необхідно також самостійно визначати елементи облікової політики задля обліку кредиторської заборгованості.

В контексті змін з 29 жовтня 2019 року у НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [2] та НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [3], що відбулися відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 16.09.2019 р. № 379 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку», визначено нові вимоги щодо оцінки довгострокових зобов'язань та довгострокової дебіторської заборгованості [4]. Нормативний документ вказує на необхідність оцінювання будь-якої довгострокової дебіторської заборгованості та будь-яких довгострокових зобов'язань за теперішньою (дисконтованою) вартістю. За роз'ясненням Міністерства фінансів України «теперішня вартість – це дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде потрібна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства». Визначення теперішньої вартості здійснюється шляхом дисконтування майбутніх грошових потоків [5].

Дисконтування може бути застосоване тільки до грошової заборгованості, яка буде погашатися певними грошовими платежами в національній чи іноземній валюті або еквівалентах грошових коштів. Заборгованість, що погашається товаром або іншими активами, тобто не грошову заборгованість, як короткострокову, так і довгострокову, не потрібно дисконтувати [6].

Вищезазначені зміни обумовили і перегляд облікової політики агровиробників, зокрема: обов'язково визначається формула для дисконтування довгострокової дебіторської заборгованості, ставка дисконтування, кількість періодів дисконтування протягом календарного року та інше.

Прийнятий документ звичайно дозволив усунути розбіжності у принципах обліку відсоткових та безвідсоткових позик та забезпечив можливість приведення Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у відповідність до вимог міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств [5]. Сьогодні залишаються до нормативного методичного закріплення ряд положень, які необхідно уточнити задля зрозумілого визначення облікової політики підприємств. Особливо це стосується методики розрахунку теперішньої вартості, підстав для обрання та обґрунтування ставки дисконту, а також підходи до облікового відображення амортизації дисконту тощо.

З метою дієвої організації та ведення обліку довгострокової дебіторської заборгованості та довгострокових зобов'язань агровиробникам наразі необхідно переформатовувати організаційно-методичне забезпечення облікового процесу, зокрема і того, що стосується дисконтування довгострокової дебіторської заборгованості та довгострокових зобов'язань. Так, на думку ряду авторів такі зміни повинні стосуватися організаційної складової у частині закріплення до посадової інструкції визначеної відповідальної особи процедури дисконтування, організація самої роботи, а також комунікації з іншими працівниками. Також необхідно розробити форми документів по

дисконтуванню, а у робочому плану рахунків закріпити рахунки бухгалтерського обліку процесу дисконтування, що відноситься до технічної складової облікової політики. Методична складова повинна мати порядок вибору ставки дисконтування, розрахунку суми дисконтування тощо [7].

Удосконалення облікового процесу щодо заборгованості у аграрних підприємствах є складовою механізму управління, що направлена на забезпечення інформаційної прозорості процесів господарювання, зростання прибутковості, а також ефективної діяльності в конкурентному середовищі.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635/ Міністерство фінансів України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13?lang=ru#Text> (дата звернення: 10.02.2021 р.).

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237/ Міністерство фінансів України URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 10.02.2021 р.).

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2020 № 20/ Міністерство фінансів України URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 10.02.2021 р.).

4. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 16.09.2019 р. № 379/ Міністерство фінансів України URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1065-19#Text> (дата звернення: 09.03.2021 р.).

5. Щодо ставки дисконтування довгострокової дебіторської заборгованості та довгострокових зобов'язань: інформаційне повідомлення Міністерства фінансів України від 21.07.2020 р. URL : mof.gov.ua/storage/files/Інформаційне%20повідомлення_1.pdf (дата звернення: 09.03.2021 р.).

6. Онищенко В. Дисконтування заборгованості 2020. Журнал Головбух. 19.10.2020. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7853-diskontuvannyadovgostrokovih-zaborgovanostey-debtorsko-kreditorsko> (дата звернення: 10.03.2021).

7. Турпак Т. Г., Бойко Н. В., Карлова І. О., Масалітіна В. В. Дисконтування дебіторської заборгованості у обліку та аналізі. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8670> (дата звернення: 02.05.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.2.97